

Asia: VN/27287/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteen sekä sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään:

Fortum kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle huoltovarmuusmaksun korotusta koskien.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan korotusta sähkön huoltovarmuusmaksuun sekä muutoksia muiden energiatuotteiden huoltovarmuusmaksujen tasoon. Sähkön huoltovarmuusmaksun korotus nostaisi maksun tasoa 0,013 sentistä 0,085 senttiin kilowattitunnilta sekä sähköveroluokassa I että II. Korotus on siten 0,072 senttiä kilowattituntia kohden.

Muutoksien arvioidaan kasvattavan huoltovarmuusmaksun vuositason tuottoa 36 miljoonasta eurosta 92 miljoonaan euroon. Lain on määrä tulla voimaan 1.4.2026.

Pidämme huoltovarmuudesta huolehtimista valtion tärkeänä tehtävänä, josta tulee pitää kiinni kriisiajoista selviytymiseksi. Kiinnitämme huomiota kuitenkin siihen, että huoltovarmuusmaksun korotus nostaa etenkin paljon sähköä käyttävän teollisuuden verotaakkaa huomattavasti ja uusia korotuksia tulisi jatkossa pyrkiä välttämään. Huoltovarmuusmaksun veropohjan vaihtelun sekä epätarkoituksenmukaisen korvamerkityn luonteen vuoksi tulisi myös harkita huoltovarmuuden siirtämistä osaksi valtion normaalia budjettitaloutta.

Huomioitamme on selvitetty tarkemmin alla.

HUOLTOVARMUUSMAKSUN KOROTUS ON POIKKEUKSELLISEN SUURI

Hallituksen esityksen mukaisesti toteutettuna huoltovarmuusmaksu yli kuusinkertaistuu. Prosentuaalinen korotus on 553,8 prosenttia.

Korotuksen suuria maksajia ovat teolliset sähkönkuluttajat, kuten tehtaat tai datakeskukset. Yhden terawattitunnin sähköä käyttävä tehdas maksaisi huoltovarmuusmaksua korotuksen jälkeen vuosittain 720 000 euroa nykyistä enemmän. Vastaavasti esimerkiksi 5 terawattituntia sähköä käyttävä paperitehdas tai datakeskus maksaisi huoltovarmuusmaksua korotuksen jälkeen vuosittain jo 3,6 miljoonaa euroa nykyistä enemmän.

Huoltovarmuusmaksua voi nimestään huolimatta pitää verona. Hallitus on jo aiemmin päättänyt korottaa datakeskusten sähköveroa kilowattituntia kohden 0,05 sentistä 2,24 senttiin. Yhdessä huoltovarmuusmaksun ja sähköveron korotus nostavat erityisesti datakeskusten verotaakkaa jo erittäin merkittävästi, jollei hallitus onnistu laatimaan toimivaa uutta tukijärjestelmää sähköveron korotuksen kompensoimiseksi.

Sähköä käyttävä teollisuus kantaa Suomen huoltovarmuuden rahoituksesta korotuksen jälkeen merkittävän osan, vaikkei se välttämättä aiheuta huoltovarmuusmenoihin vastaavaa kasvua. Huoltovarmuuden ylläpitäminen on erittäin tärkeää. Sähköä käyttävän teollisuuden toimintaympäristöstä huolehtimiseksi olisi kuitenkin tärkeää, ettei sen nyt lisääntyvää maksutaakkaa kasvateta ainakaan enempää ilman painavaa syytä.

Huoltovarmuusmaksun korotus pääosin hiilidioksidivapaaseen sähköön samaan aikaan kun maksua alennetaan fossiilisesta bensiinistä ja lämmitykseen käytettävästä kevytöljystä on ristiriidassa hallituksen ilmastopoliittisiin tavoitteisiin nähden, eikä kannusta puhtaan siirtymän investointeihin. Esityksen ympäristövaikutuksia tehtäessä muutoksen aiheuttamaa vaikutusta ei ole otettu riittävässä määrin huomioon.

Esityksessä viitataan Fingridin tekemään sähkönkulutusennusteeseen ja siinä todettuun herkkyystarkasteluun. Sähkönkäytön lisääntyessä oleellisesti, lisääntyvät myös huoltovarmuusmaksuina perittävät varat. Ei voi olla tarkoituksenmukaista kasvattaa perittäviä euromääräisiä maksuja mekaanisesti tällä tavoin ilman, että maksuilla katettavien kulujen kasvu tätä vaatii. Sähkönkäytön lisääntyessä oleellisesti, tulisi olla valmius myös laskea huoltovarmuusmaksua jatkossa, jotta Huoltovarmuusrahasto ei olisi ylituottava.

HUOLTOVARMUUDEN KATTAMISTA VALTION BUDJETISTA TULISI HARKITA

Nykyisessä järjestelmässä huoltovarmuusmaksut ohjataan valtion budjetin ulkopuoliseen huoltovarmuusrahastoon, jota voi käyttää vain korvamerkittyihin huoltovarmuuteen liittyviin menoihin.

Huoltovarmuuden rahoitustarpeet ovat luonteeltaan vaihtelevia ja toisaalta huoltovarmuusrahastoon kertyvien huoltovarmuusmaksujen tuotto on epävakaa. Tämä tarkoittaa, että mikäli huoltovarmuusmaksujen tuotto ei ole riittävä, puuttuva rahoitus tarvitaan valtion budjetista. Toisaalta huoltovarmuuden rahoitustarpeen ylittävää maksutuottoa ei voida käyttää valtion muihin tarpeisiin, jotka myös voivat olla kriittisiä.

Hallituksen esitysluonnoksessa mainitun Fingridin verkkosuunnittelun lähtökohtana olevan ennusteen mukaan sähkön vuosikulutus Suomessa tulee kasvamaan 169 terawattituntiin vuoteen 2035 mennessä, kun nykyinen vuosikulutus on noin 83 terawattituntia. Hallituksen esitysluonnoksen mukaan esimerkiksi lämmityspolttoaineiden veropohja puolestaan pienenee vähitellen. Veropohja myös vaihtelee esimerkiksi yleisen taloudellisen tilanteen tai jopa sään mukaan. Huoltovarmuusmaksun veropohjassa voi siten tapahtua melko nopeakin muutosta.

Huomioiden sekä huoltovarmuusmaksun mahdollisesti epätarkoituksenmukainen korvamerkitseminen, että sen veropohjan epävakaus, voisi olla perusteltua siirtyä järjestelmään, jossa huoltovarmuusmenot katetaan erillisen rahaston sijaan normaalisti valtion budjetista. Näin toimitaan myös esimerkiksi puolustusmenojen kanssa. Muutos voitaisiin toteuttaa verotuottoneutraalisti esimerkiksi korottamalla sähkön energiaveroa ja siirtämällä huoltovarmuusmaksulla katettavat menot osaksi valtion talousarviota. Tämä lisäisi myös läpinäkyvyyttä huoltovarmuusmaksun vaikutuksesta sähkönkäyttäjien kokonaisverotaakkaan.

Gregory Tuula
Fortum Oyj